

PROPOS

Jan Rotmans

Oud Beijerland,
07 September 2023

OMARM DE CHAOS

**WAT BETEKENT DAT VOOR
ARCHITECTEN & BOUWERS?**

1. CRISES ALS KANS

**WE LEVEN NIET
IN TIJDPERK VAN
VERANDERING**

**MAAR IN EEN
VERANDERING
VAN TIJDPERK**

INDUSTRIËLE REVOLUTIE

DIGITALE & DUURZAME REVOLUTIE

energietransitie komt in stroomversnelling

25% van de huishoudens heeft zonnepanelen

16% van de huishoudens heeft warmtepomp

30% energie is bespaard door huishoudens

1 op 4 nieuwe auto's is elektrisch

GLOEILAMP IN MUSEUM

C-V KETEL IN MUSEUM

DIGITALE & DUURZAME REVOLUTIE

3.5% van de auto's is elektrisch

1 op 4 nieuwe auto's is elektrisch

48% van de Nederlanders is flexitariër

vleesconsumptie is 18% afgenomen sinds 2007

20% van Nederlanders rookt, 40 jaar geleden 90%

Toch gaat het niet snel genoeg

TRANSITIES KOSTEN TIJD

alle auto's vervangen door elektrische kost 25 jaar

10% van daken heeft nog maar zonnepanelen

15% van de energie wordt duurzaam opgewekt

2/3 van de boeren gebruikt nog pesticiden

huizen in 20 jaar van aardgas af betekent 2000 per dag

HALEN WE DE KLIMAATDOELEN?

1.5 °C

Wereldwijd
klimaatdoel
is onhaalbaar

2.0 °C

Wereldwijd
klimaatdoel
is uit zicht

3 °C

Deze stijging
koersen we op af

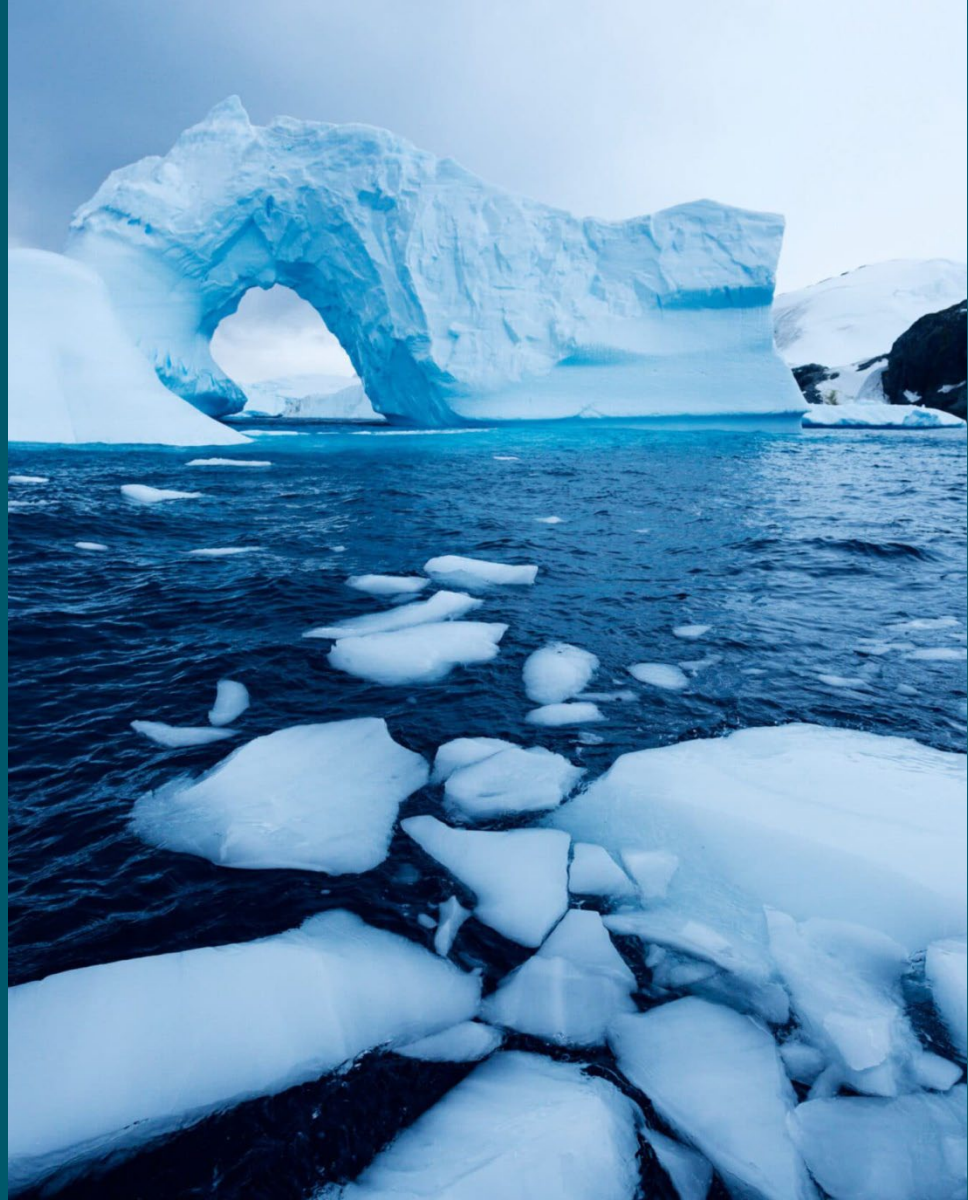
HAALT DE BOUW DE KLIMAATDOELEN?

bouw heeft nauwelijks CO2 gereduceerd laatste jaren

bouw moet 55% minder CO2 uitstoten in 2030

in dit tempo realiseert bouw 10% minder CO2 in 2030

**WE MOETEN KNOKKEN
VOOR ELKE TIENDE
GRAAD CELCIUS**

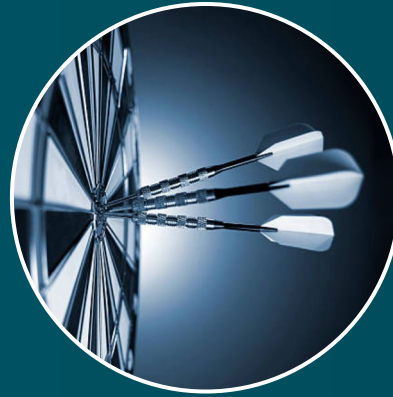
CHAOS

Onbekende orde

Alles ligt open

Dichter bij de
kern komen

Voorwaarde
voor echte
verandering

SEMI-PERMANENTE CRISIS

financiële crisis

bankencrisis

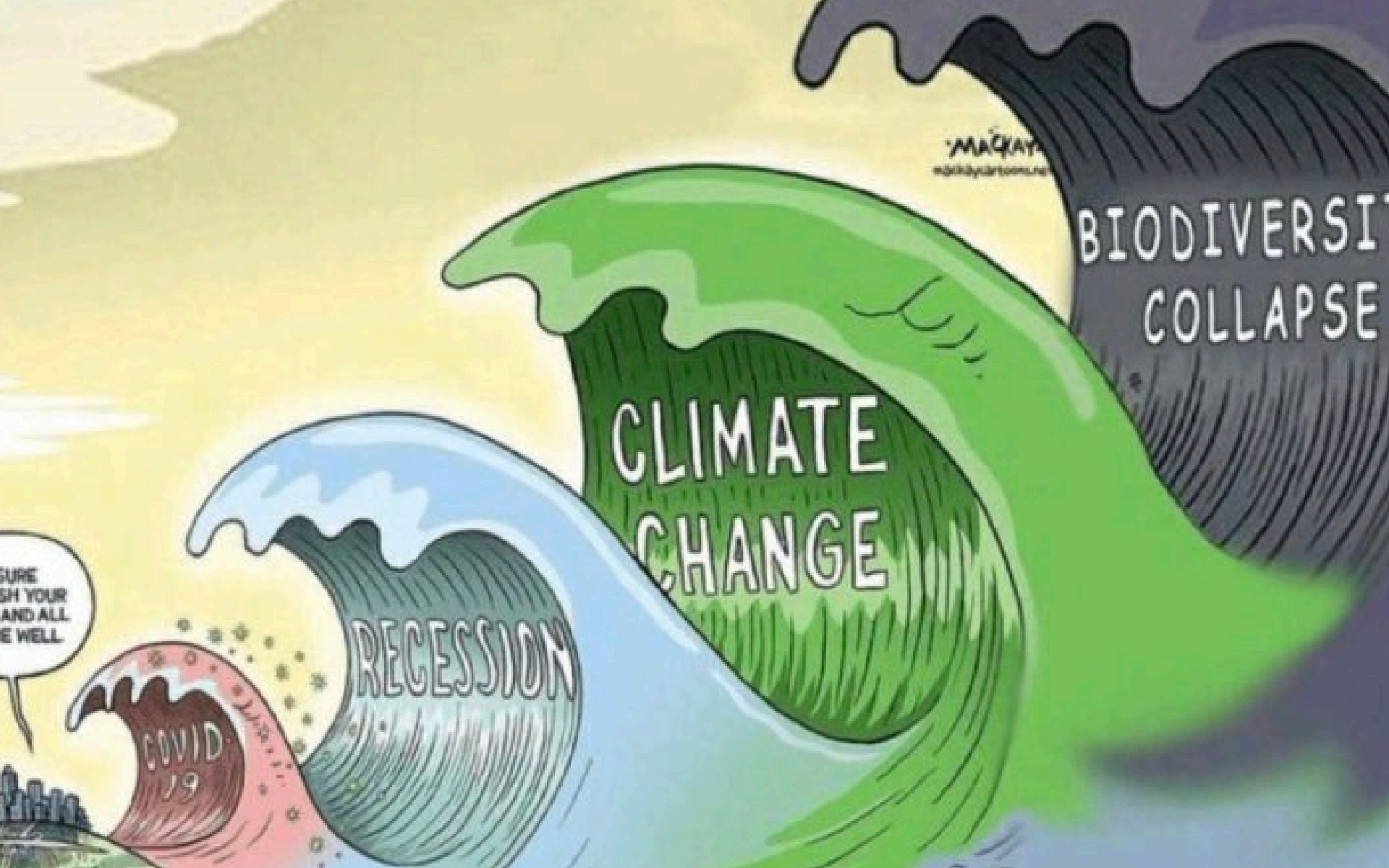
migratiecrisis

coronacrisis

Oekraïne crisis

energiecrisis

?

BE SURE
TO WASH YOUR
HANDS AND ALL
THE OTHERS WILL
FOLLOW

COVID
19

RECESSION

CLIMATE
CHANGE

BIODIVERSITY
COLLAPSE

MACKAY
macquaycartoon.com

**DIEPSTE OORZAAK:
DISBALANS TUSSEN
MENSEN EN NATUUR**

MORELE CRISIS

Crisis zit in onszelf

Normen
& Waarden

Hebzucht
& Egoïsme

CRISIS ZIJN EEN ZEGEN

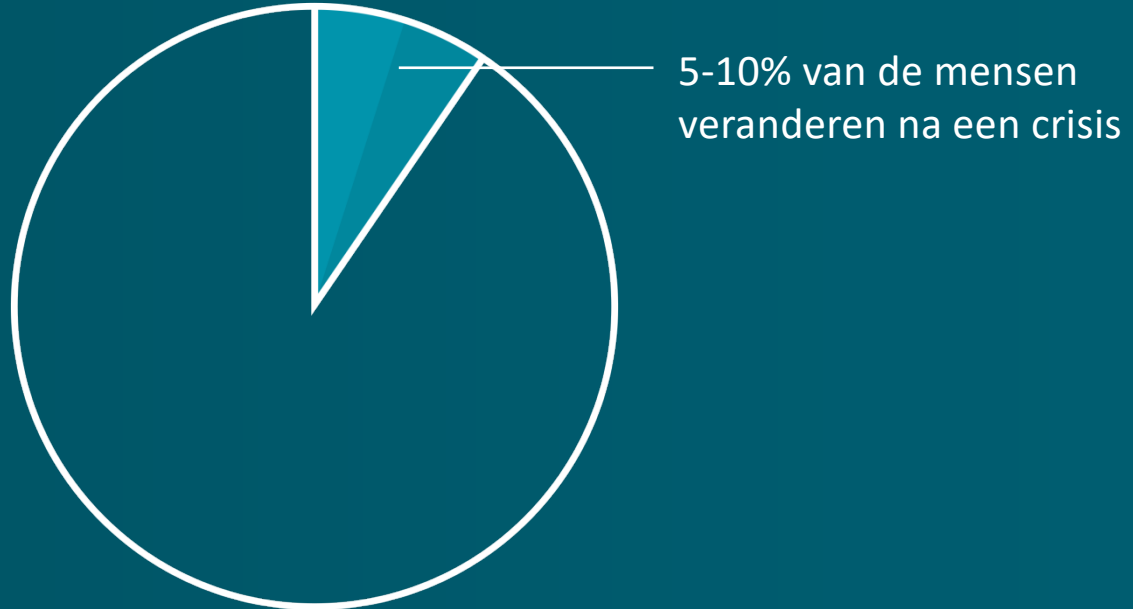
Mensen zijn hardleers

We leren van crisis

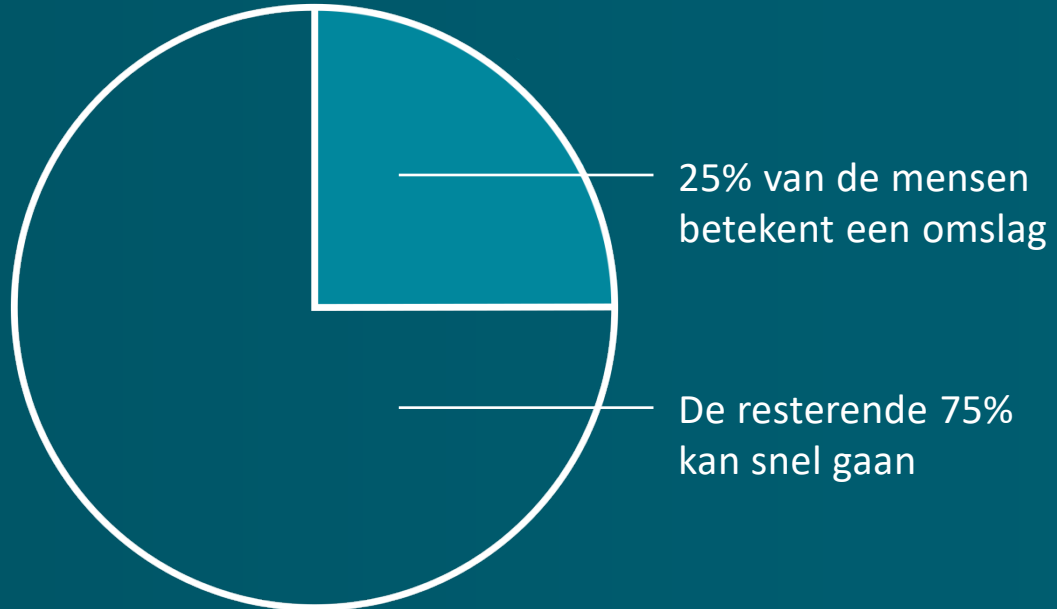
CRISES HELPEN TE VERANDEREN

We hebben een aantal crises nodig

KANTELPUNT IS NABIJ

We hebben een aantal crises nodig

**SYSTEMISCHE VERANDERING
IS NODIG**

TRANSITIE

TRANSITIE

Fundamentele omslag in:

Denken

waarden, paradigma's

Handelen

houding, gedrag

Organiseren

wetten, regels

PALET AAN TRANSITIES

Energie

Grondstoffen

Circulair

Voedsel

Ruimte

Financieel

Zorg

Onderwijs

Sociaal

Democratisch

TRANSITIE LENZEN

ONTWIKKELINGSLENS

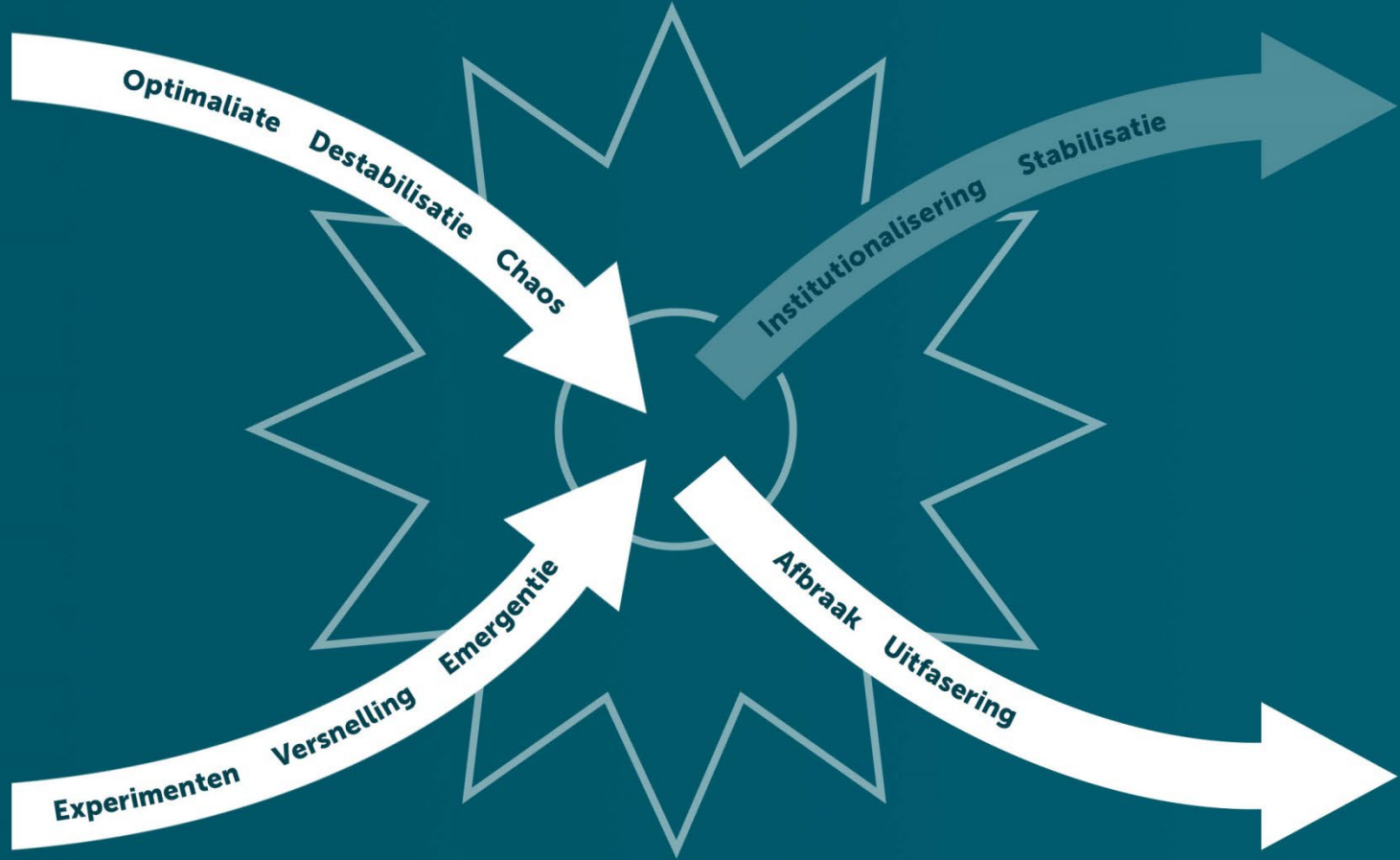
Inzicht in structuur essentieel
voor lange termijn strategie

STURINGS LENS

X-CURVE

ONZEKERHEIDS LENS

BLINDE VLEKKEN

Covid-25

Internet 3 maanden plat

Geopolitieke Oorlog

Jaar van extreme Droogte

Sociale opstand

STURINGS LENS

2. JEZELF OPNIEUW UITVINDEN

**BEDRIJVEN MOETEN WENDBAAR
& VEERKRACHTIG WORDEN OM
IN TE KUNNEN SPELEN OP DE
VERANDERINGEN VAN BUITEN**

WANNEER IS EEN BEDRIJF WENDBAAR?

- weinig bureaucratie & weinig managers
- klant daadwerkelijk begrijpen
- flexibel inspelen op veranderingen
- lerende organisatie
- op basis van vertrouwen

WANNEER IS EEN BEDRIJF VEERKRACHTIG?

- strategische capaciteit
- bewust met toekomst bezig
- voorbereid op schokken
- risico's durven nemen
- investeren in nieuwe verdienmodellen

SCHOKKEN

Covid-25

Internet 3 maanden plat

Grondstoffen Oorlog

5 Jaren van extreme Droogte

Watersnoodramp

SURVIVAL OF THE FITTEST

niet de grootste bedrijven overleven,
ook niet de slimste bedrijven, maar
de meest wendbare & veerkrachtige

INVESTEREN IN EEN SCHADUW LIJN

Nieuwe
klanten

Nieuwe verdienmodellen

Nieuwe oriëntatie

WAT TE DOEN ALS BEDRIJF?

1. wees proactief en wacht niet af
2. werk aan nieuw verdienmodel
3. investeer in kennis & innovatie
4. werk samen in netwerken & ecosystemen
5. investeer in duurzame energie
6. investeer in grondstoffen [hergebruik]
7. investeer in sociale innovatie [mensen, competenties]

SHELL 3.0

- in 20 jaar olie en gas afbouwen
- in 20 jaar duurzaam alternatief opbouwen
- leiderschap in waterstof economie
- vergt andere cultuur en structuur

DSM 3.0

Transformeert elke 10 jaar

Van Petrochemie

Naar Fijnchemie

Naar Biochemie

Naar Gezondheid

IKEA 3.0

Circular hub

The second life of our furniture

- IKEA wordt grondstoffen verwerker & leverancier
- Product = verzameling herbruikbare grondstoffen

IMPACT ECONOMIE

als bedrijf creëer je positieve impact op

de wereld

de omgeving

de werknemers

IMPACT LEIDT TOT BETERE PRESTATIES

bedrijven met positieve impact halen hoger rendement

bedrijven met positieve impact groeien sneller

bedrijven met positieve impact hebben lagere kosten

1 op 5 beursbedrijven heeft positieve impact

IMPACT LEIDT TOT BETERE PRESTATIES

van 15.0000 bedrijven hebben 3.000 positieve impact
bijdrage aan CO2-uitstoot, circulaire economie en zorg

5% meer omzetgroei over 5 jaar

1% minder kapitaalkosten

2.5% hoger rendement

NN IP-onderzoek

onderzoek toont aan dat financieel rendement en
maatschappelijk rendement hand in hand gaan

onderzoek toont aan dat bedrijven met positieve
impact veerkrachtiger en wendbaarder zijn

BEDRIJVEN MET POSITIEVE IMPACT

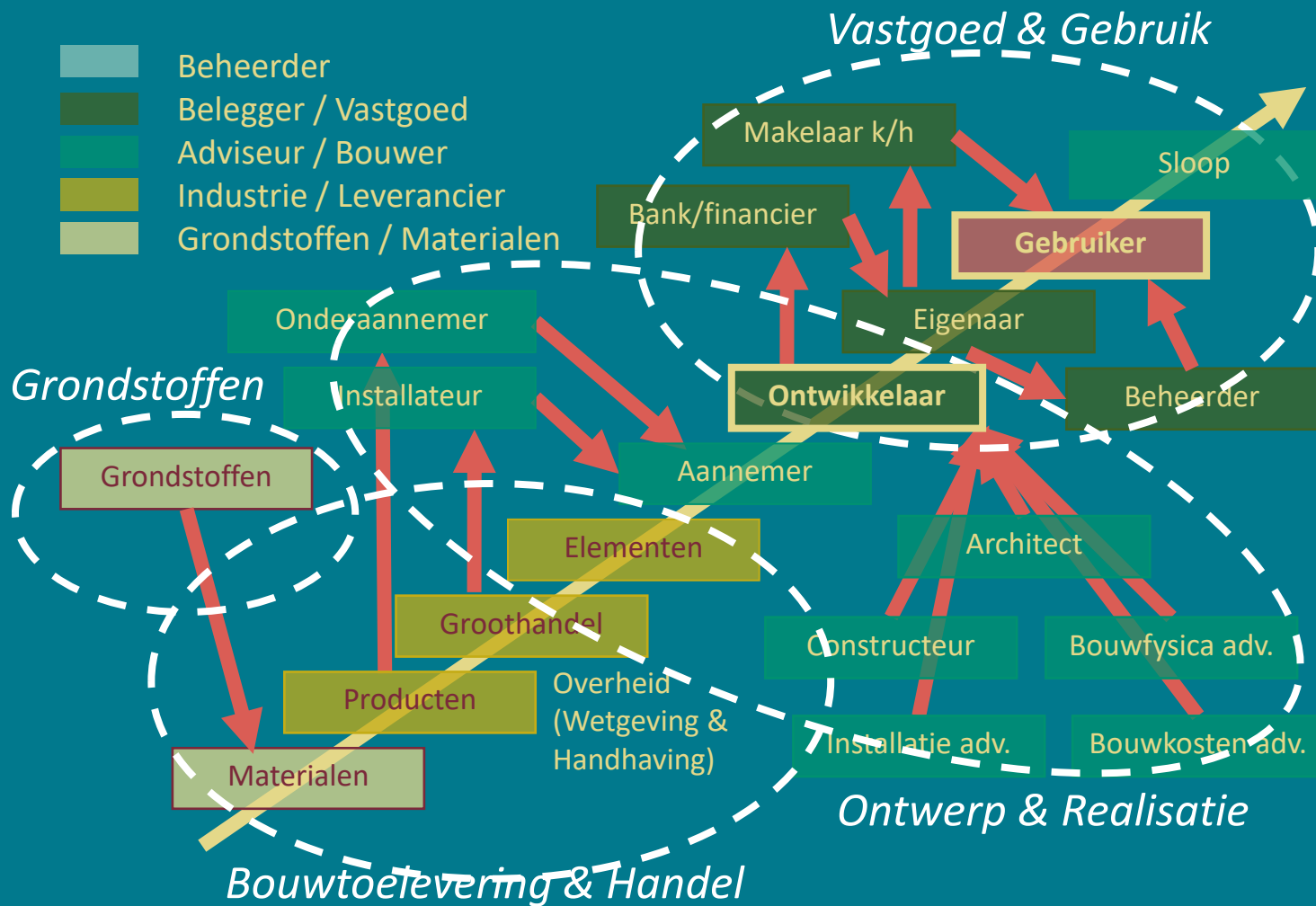
DSM

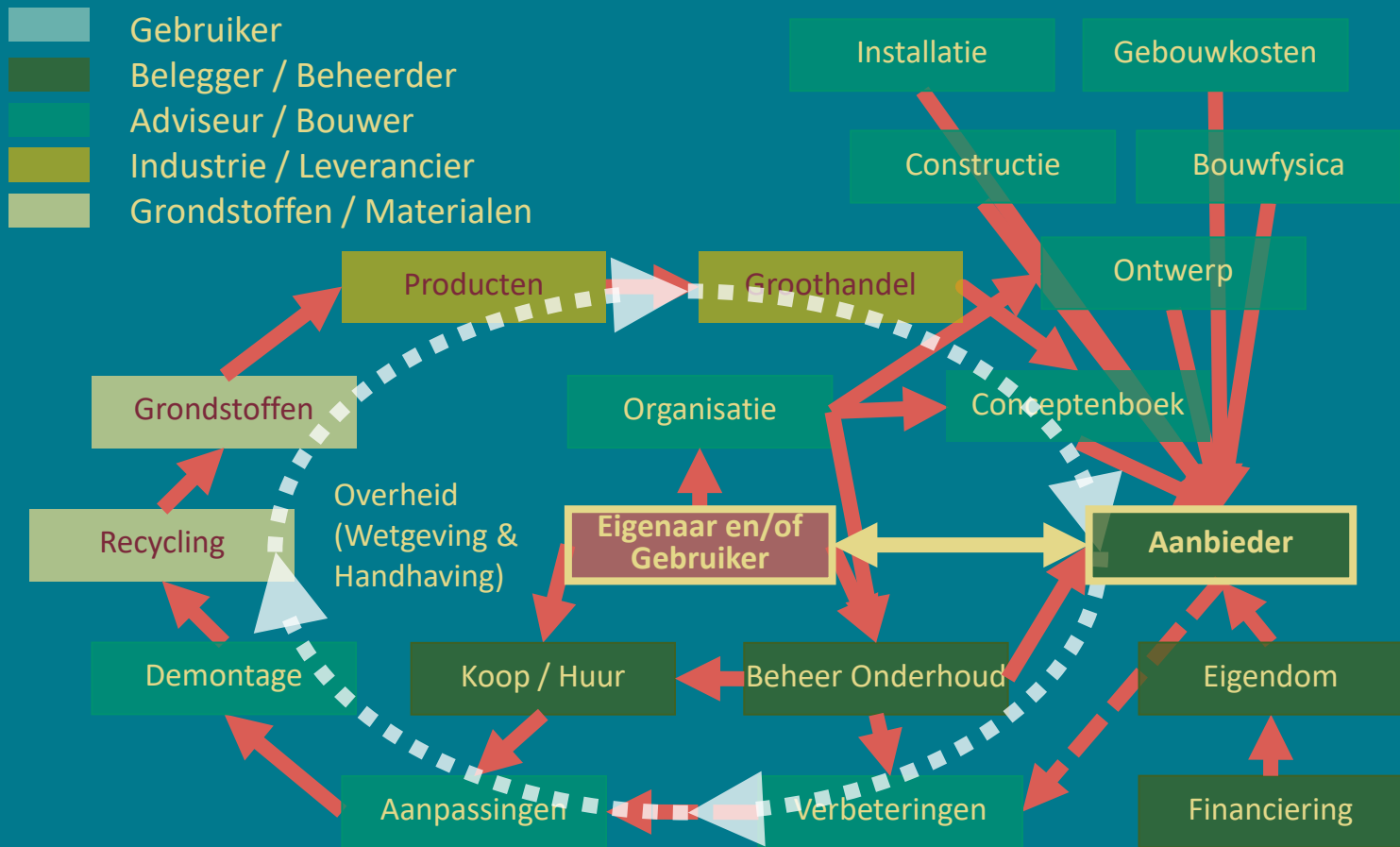
PHILIPS

UNILEVER

IKEA

**WAT BETEKEN DAT VOOR
BOUWERS & ARCHITECTEN?**

Bouwindustrie, bouw- en vastgoed

**ZIJN ARCHITECTEN DE
KANARIE IN DE KOLENMIJN?**

ARCHITECTEN VALLEN ALS EERSTE OM

bouwprojecten stagneren door hoge rente, gestegen
bouwkosten en trage procedures bij gemeenten

“als het slecht gaat in de bouw drogen de opdrachten bij
architectenbureaus als eerste op. En dat heeft een
een domino-effect in de hele bouwketen, waarna we
vergelijkbare problemen gaan zien bij aannemers.”

STRUCTURELE ONTWIKKELING

architecten hebben marginale positie in bouwketen

je komt weinig architecten tegen in publieke debat

concurrentie in plaats van samenwerking

gebrek aan waardering, erkenning en zelfreflectie

bij bouwen meer aandacht voor architectuur

ARCHITECT 3.0

- oriënteert zich breder dan alleen op woningbouw
- transformeren van ziekenhuizen, scholen, kerken, etc.
- is proactief in plaats van reactief
- is multi- & interdisciplinair i.p.v. monodisciplinair
- toont leiderschap in de gehele bouwketen

SYSTEM INTEGRATOR

een partij die verantwoordelijk is voor alle bouwaspecten

conceptontwikkeling

projectontwikkeling

architectuur

financiering

beheer

eindgebruiker staat centraal

3. TOEKOMSTPERSPECTIEF

NL2121

LAND MET EEN PLAN

UITGANGSPUNTEN

Balans
mens & omgeving

Groen & blauw
dragere van ruimte

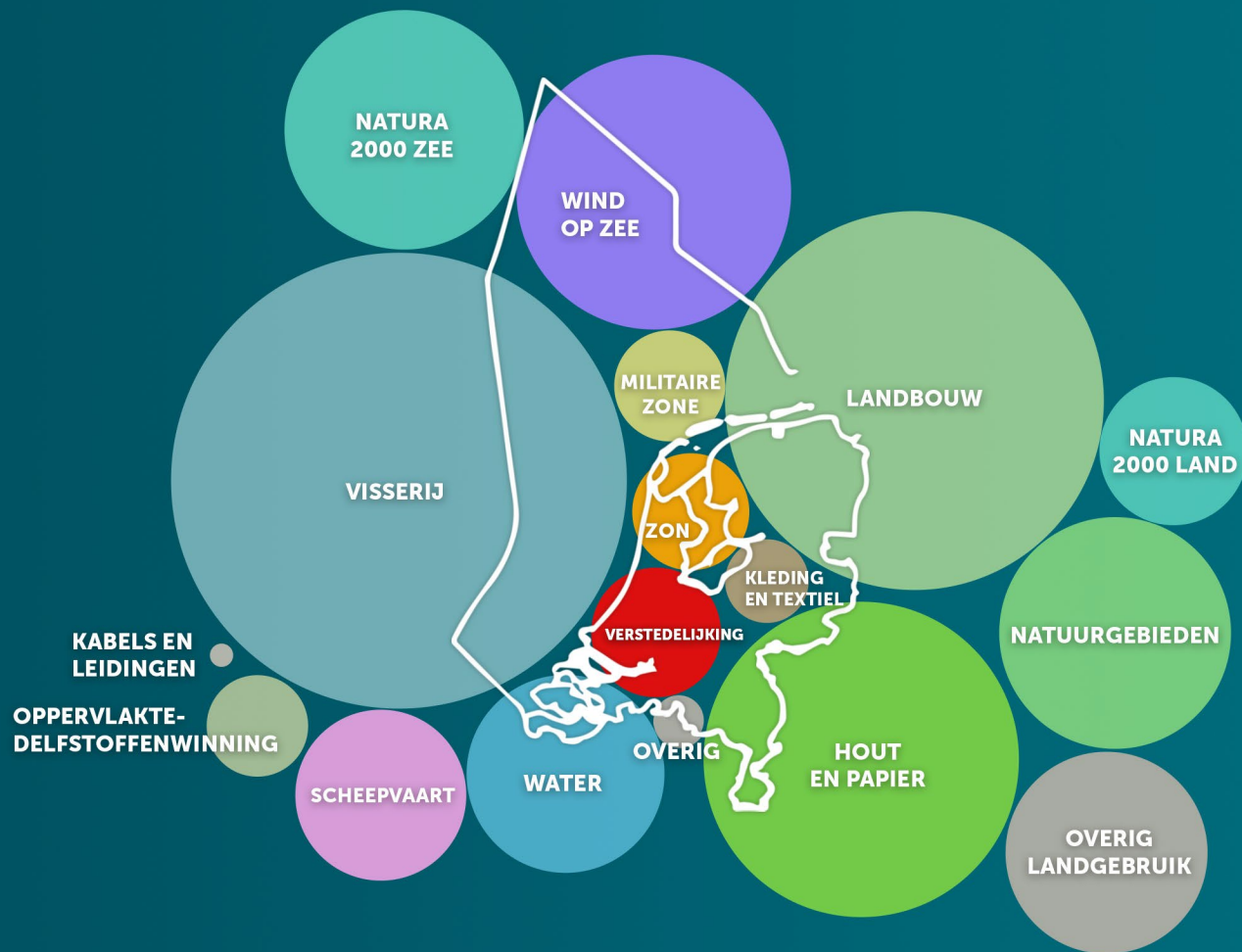

Natuurinclusief
bouwen

Stijgingen 2121:
Tempratuur 2°C
Zeespiegel 1 meter

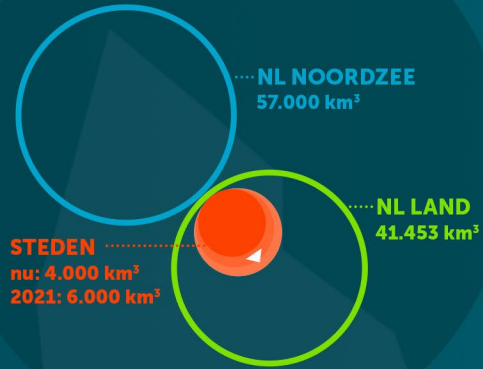
RUIMTECLAIMS IN DE TOEKOMST

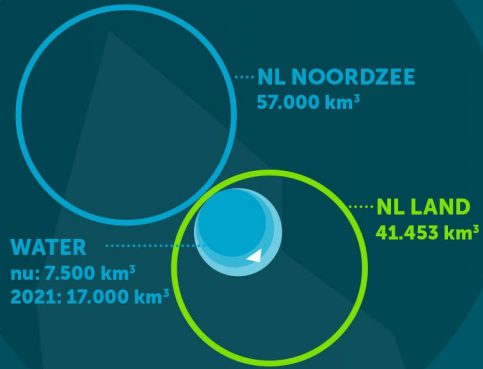
2121 LAND MET EEN PLAN

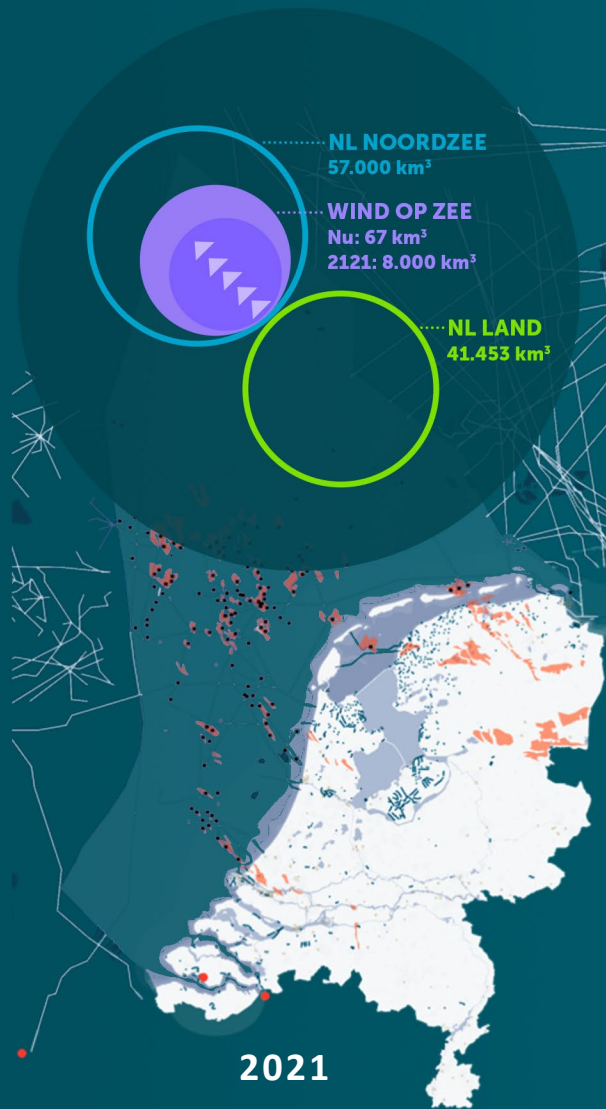
VERSTEDELIJ KING

WATER

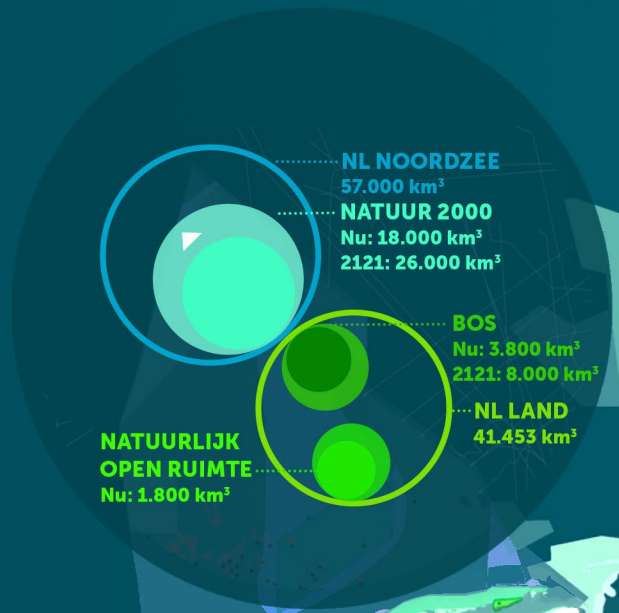

ENERGIE

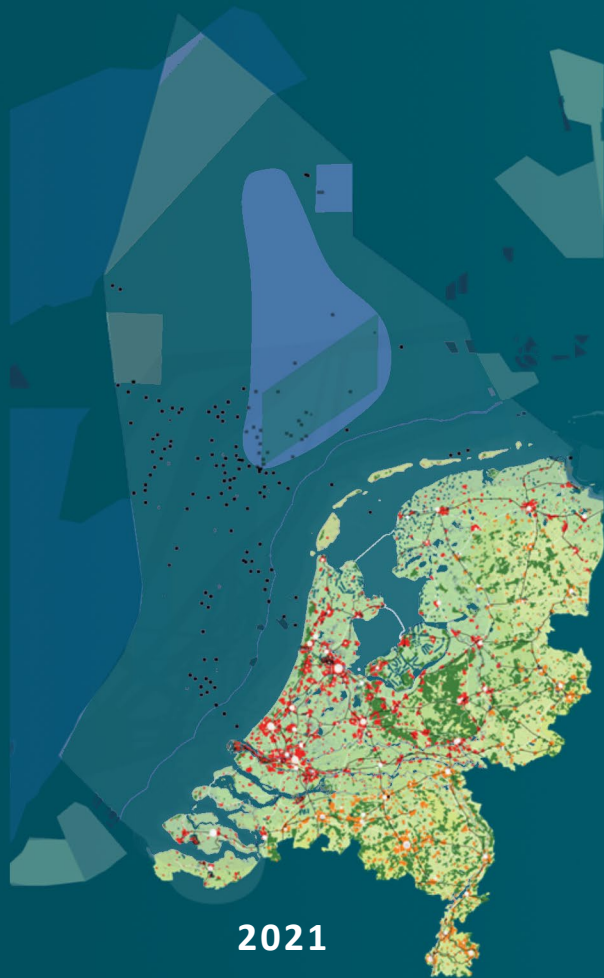
- Wind
- Gas
- Zon | steden as energie
- Hydrogen
- Zeeplatforms
- Zon corridor
- Gas kabels
- Ontmantelde kerncentrale
- Kerncentrale

NATUUR

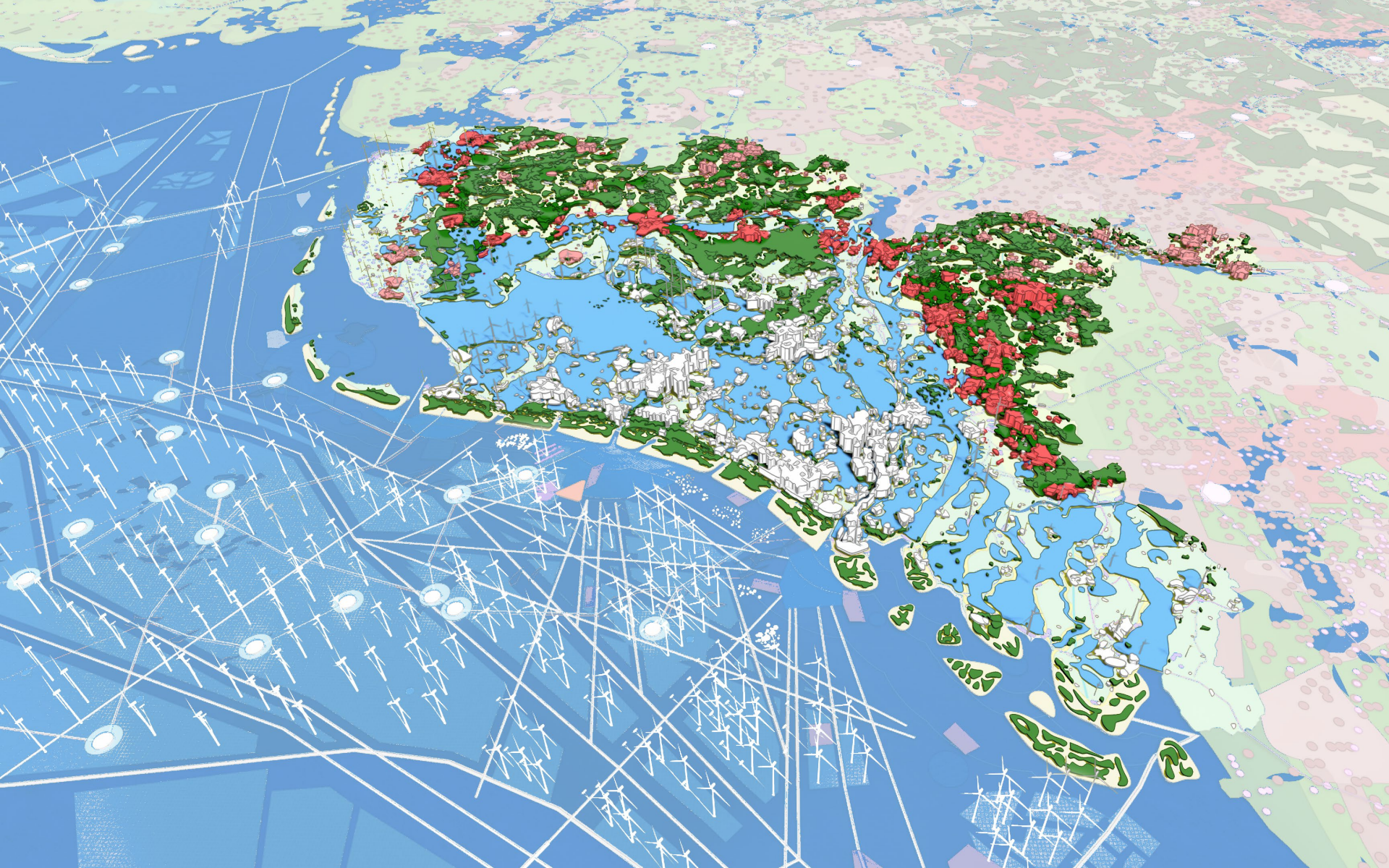

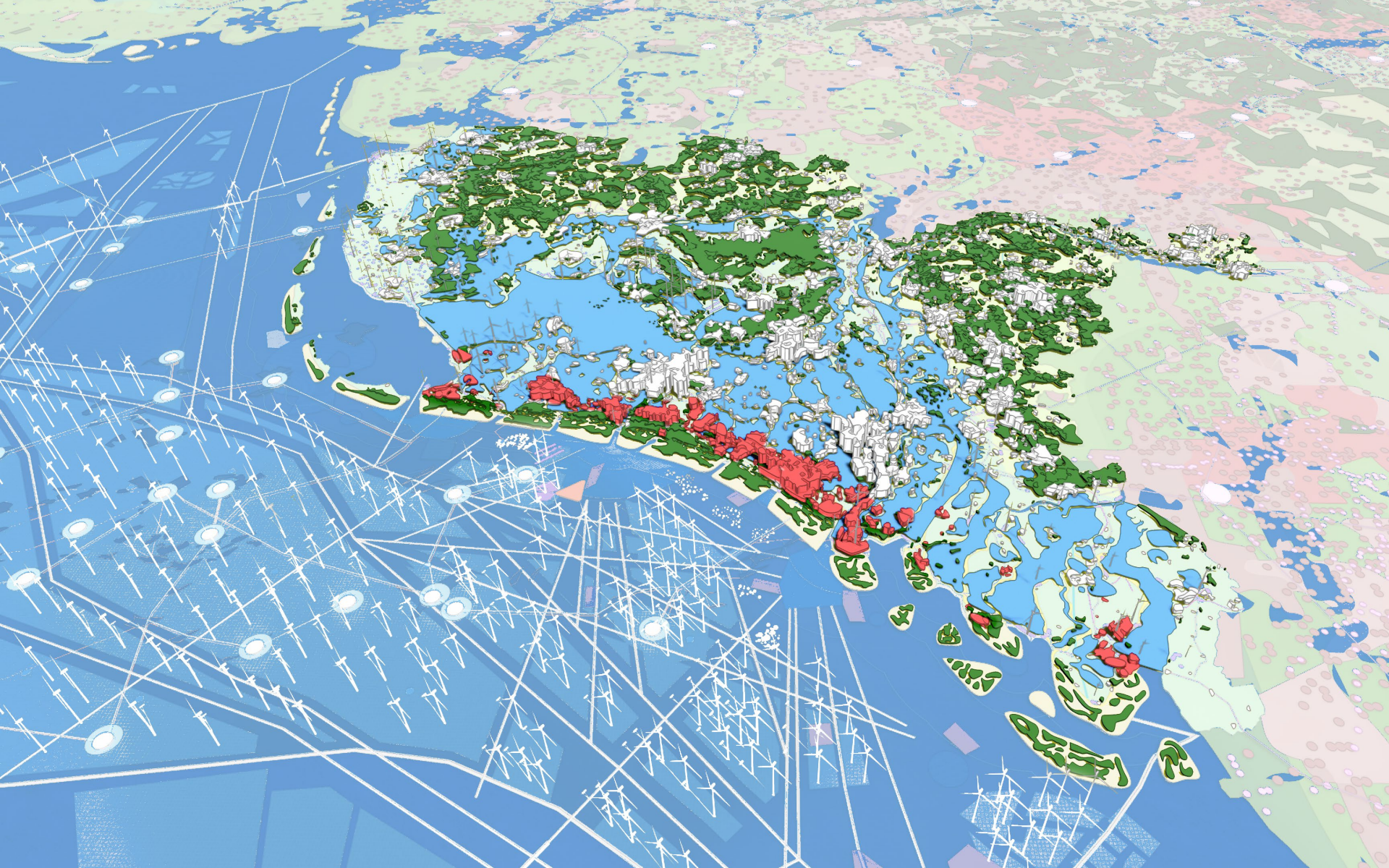
- Natuur 2000
- Zoekgebied Natuur 2000
- Natuur Reserve
- Bossen
- Natuur connectie

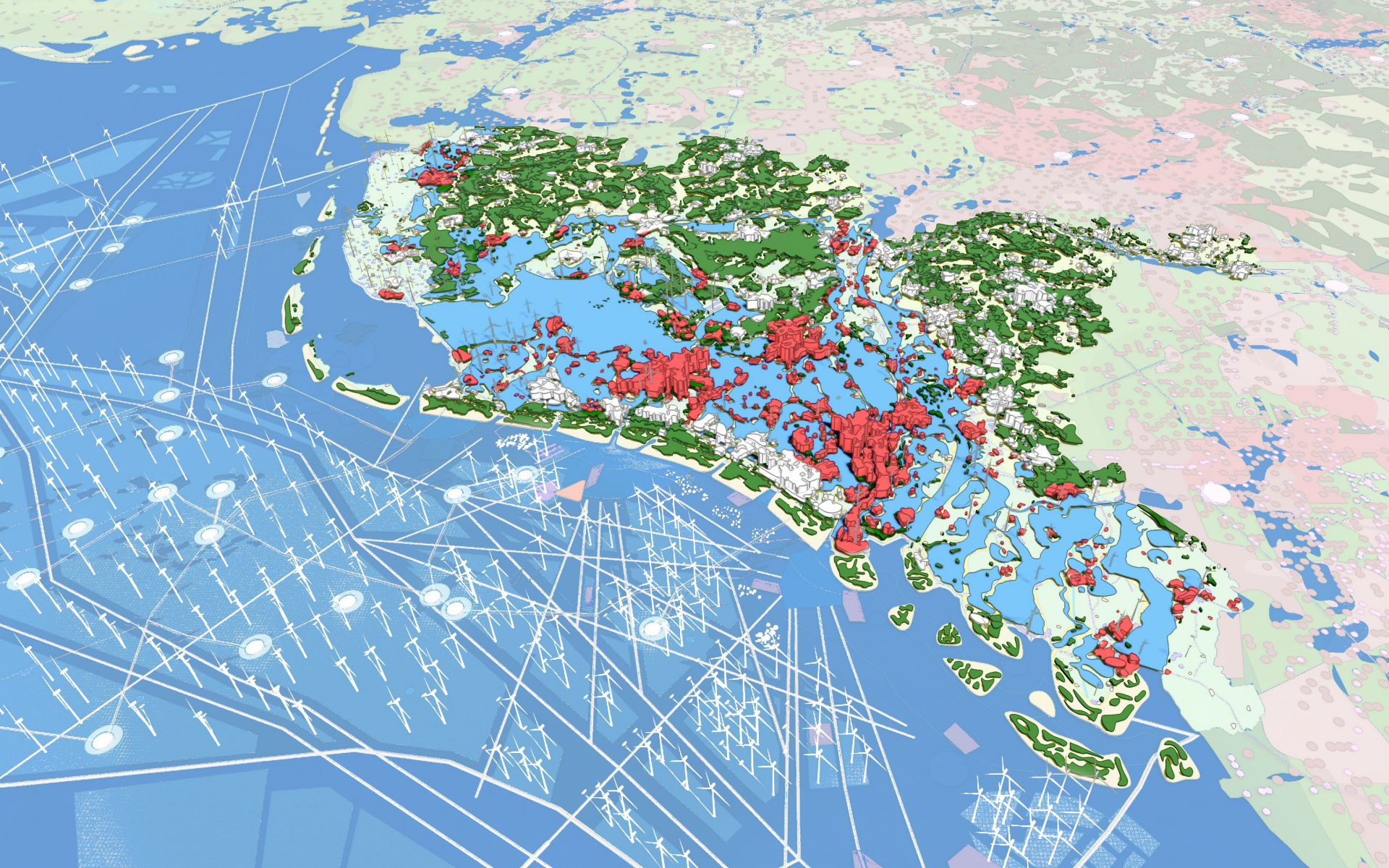
INTEGRALE ONTWIKKELING

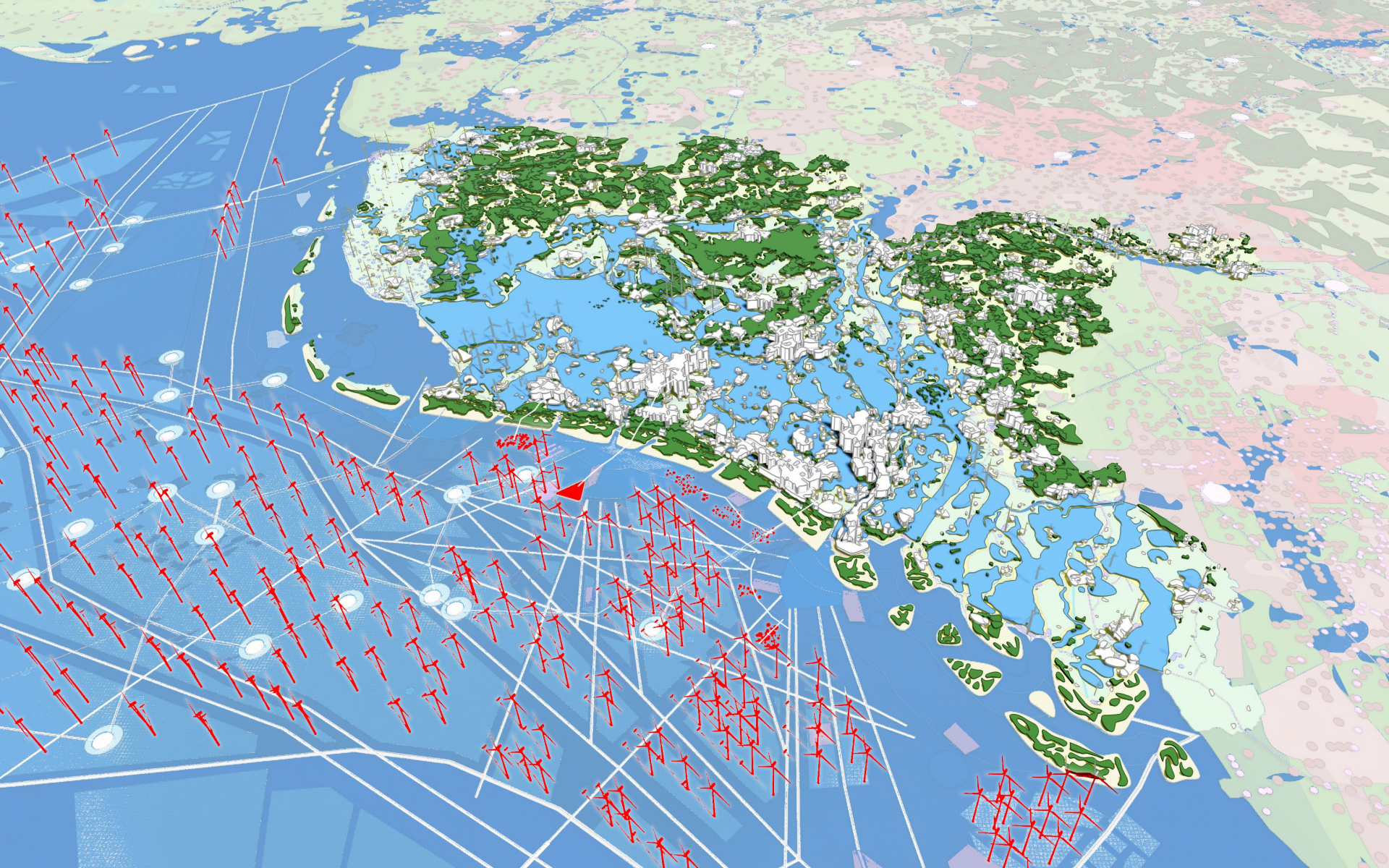

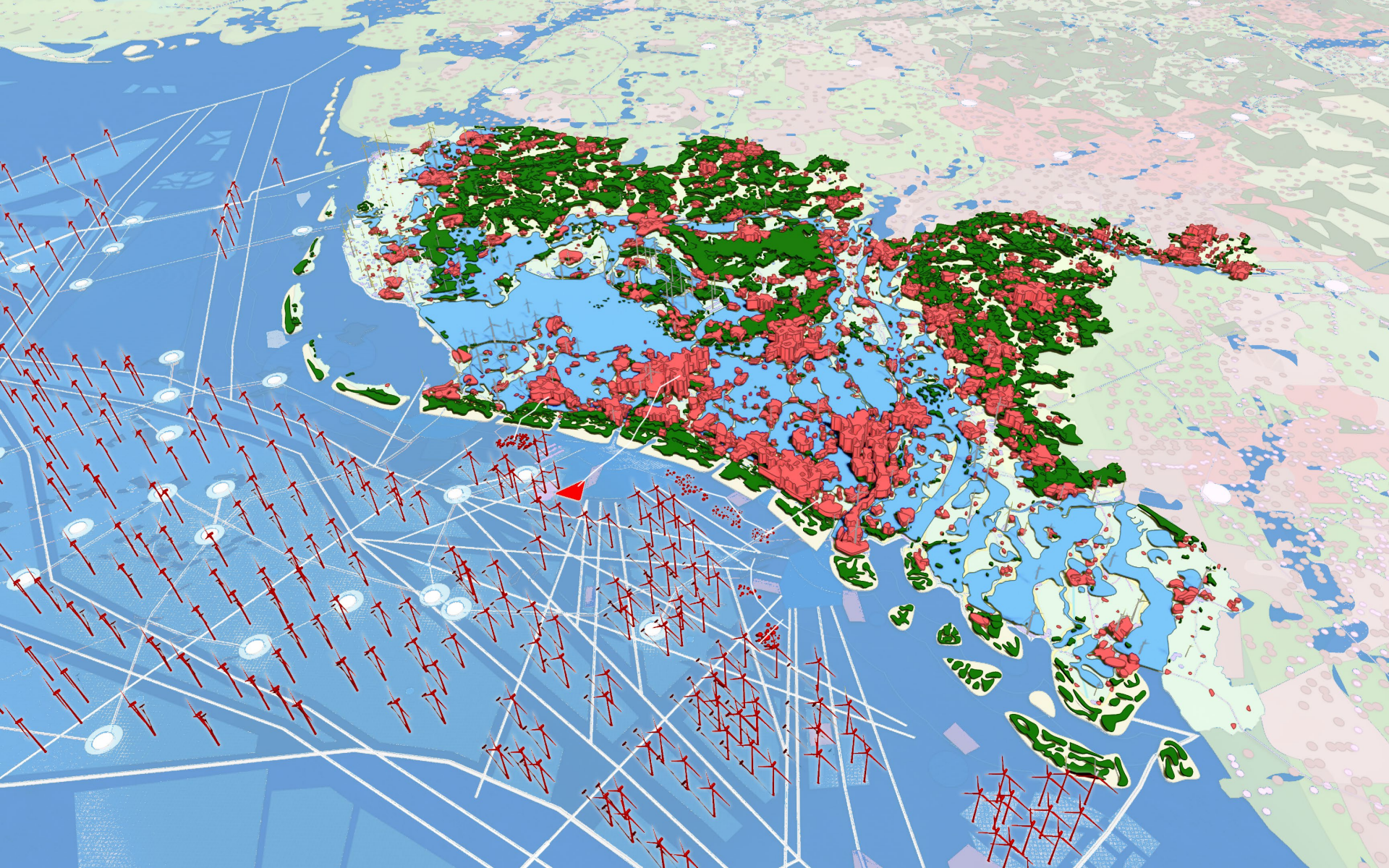

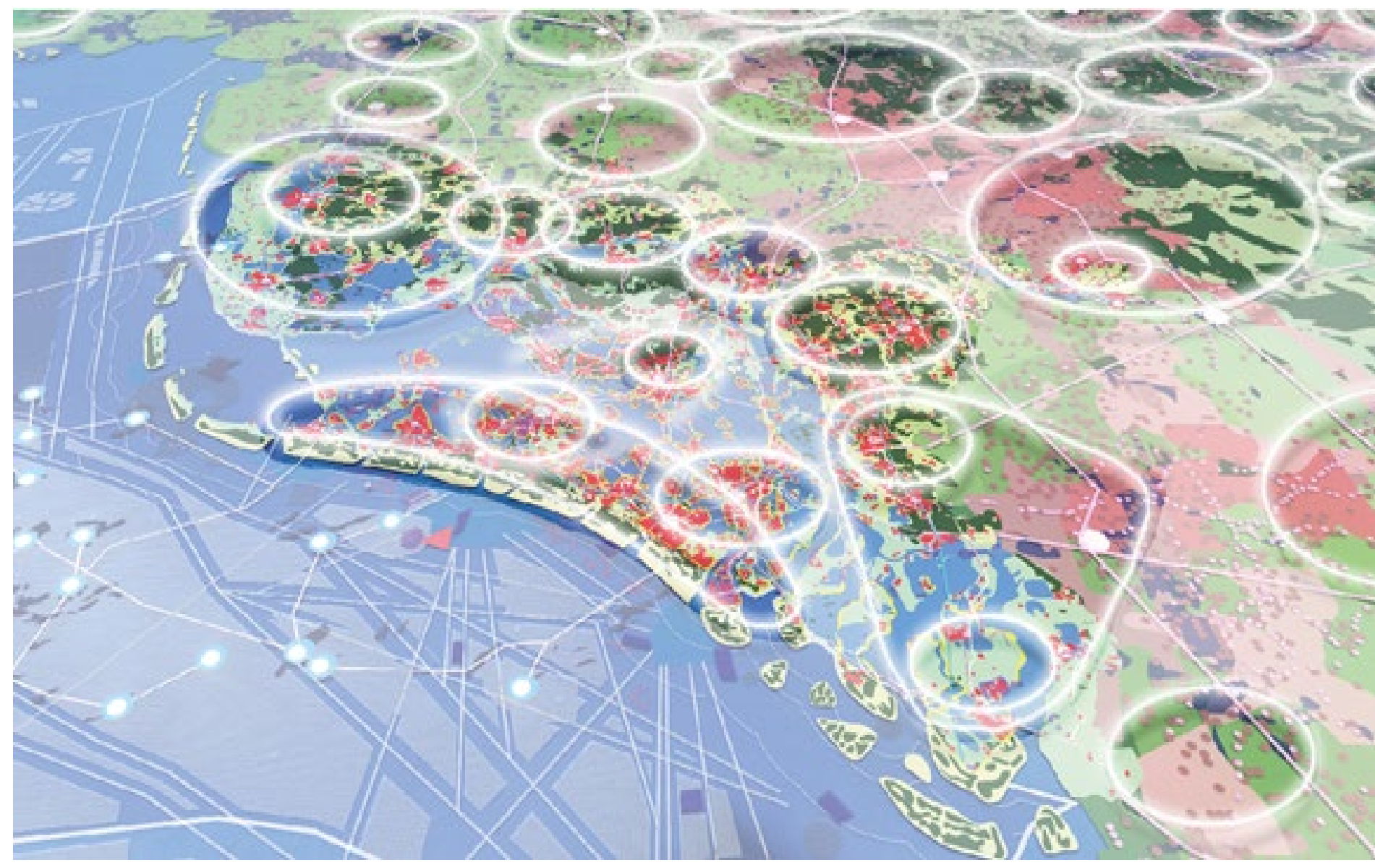

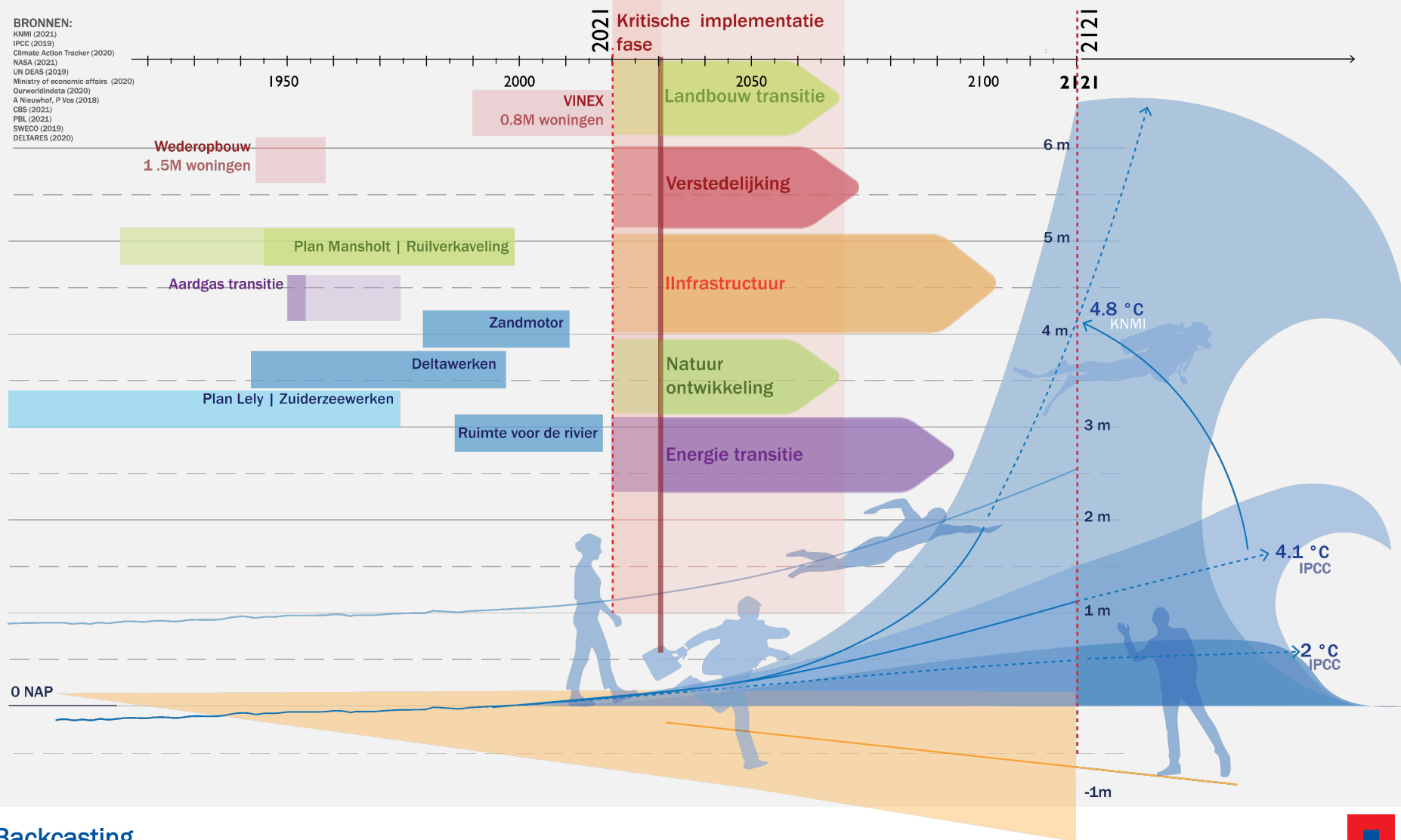

BRONNEN:
 KNMI (2021)
 IPCC (2019)
 Climate Action Tracker (2020)
 NASA (2021)
 UN DEAS (2019)
 Ministry of economic affairs (2020)
 Ourworldindata (2020)
 A Nieuwhof, P Vos (2018)
 CBS (2021)
 PBL (2021)
 SWECO (2019)
 DELTAES (2020)

HET VIJFDE DORP

Zuidplaspolder, laagste punt Nederland

8.000 woningen, stel 4.000 biobased & hout

energiepositief, natuur- & waterinclusief

iconisch doorbraakproject voor toekomst

oproep aan ontwerpers & architecten om
actief te participeren in het verbeelden
van de toekomst van Nederland

LEIDERSCHAP GEVRAAGD

In een periode van chaos en
instabiliteit is leiderschap vanuit
nieuwe waarden belangrijker dan
ooit

RUIMTE

BEZIELING

VERTROUWEN

VISIONARITEIT

IEDEREEN HEEFT HIER EEN ROL IN

het besef dat het begint bij jouzelf

niet achterover leunen, maar proactief zijn

mensen kijken vaak omhoog voor een antwoord

“Ik vind dat het anders moet, namelijk zo en zo”

PERSOONLIJKE TRANSITIE

- Veel angst bij mensen om te veranderen
- Overwinnen van angst is:
 - een grote opgave
 - hard en lang werken aan en met jezelf

**ANGST IS
NIEUWSGIERIGHEID
DIE NOG
IN DE KAST ZIT**

Loesje

De Man in de Arena

'Het is niet de criticus die telt. De eer komt toe aan de man die daadwerkelijk in de arena staat, zijn gezicht besmeurd met stof, zweet en bloed; die zich kranig weert; die fouten maakt en keer op keer tekortschiet, maar desondanks toch probeert iets te bereiken. Die groot enthousiasme en grote toewijding kent; die zich helemaal geeft voor de goede zaak. Die, als het meezit, uiteindelijk de triomf van een grootse verrichting proeft, en die, als het tegenzit en als hij faalt, in elk geval grote moed heeft getoond'

Theodore Roosevelt

